

Л.В. Анучина, О.А. Стасевська.

КУЛЬТУРНА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА УНІВЕРСАЛІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ЦІННОСТЕЙ CULTURAL GLOBALIZATION AND UNIVERSALIZABILITY OF THE SISTEM OF VALUES

Визначальною ознакою розвитку людства ХХІ ст. є об'єктивний процес наростаючої культурної глобалізації, який постає як принципово нове явище людської історії, а не продовження попередніх інтеграційних світових тенденцій. Культура сьогодні осмислюється як визначальний чинник глобалізації, а не як наслідок економічної інтеграції. Водночас, неправильно сприймати глобалізацію культури як встановлення культурної однорідності у світовому масштабі: культурні зіткнення і конфлікти – ознаки сучасного поліполярного світу. У загальному вигляді глобалізація не корисна, але й не шкідлива культурі, оскільки по суті є результатом компромісу культур.

Найвизначнішим за своїми наслідками є вплив глобалізації на систему духовно-моральних цінностей людини – цінностей, що пов'язані зі смыслом буття, розкривають його сенс, максимально повно відбивають особистісний вимір людини. Поширеною сьогодні є теза про протистояння двох систем цінностей – системи, що має основи в традиційному суспільстві, і системи, що побудована навколо ліберальних та демократичних орієнтацій. Проте означені системи є рівною мірою актуальними для сучасності, досвід якої переконливо демонструє органічне входження традиційних структур в оновлене сьогодні.

Реальна ситуація становлення морально-ціннісних орієнтацій сучасного світу достатньо складна: формування прийнятної для всіх системи цінностей, що сприятиме духовному оновленню людини, триває. Ознакою часу є, радше, ціннісна прострація, ціннісно-орієнтаційна розгубленість людини, що спричиняє пасивність життєвої позиції, апатію і соціальну фрустрацію. На наш погляд, виходом із такої ситуації може бути утворення універсальної системи духовно-моральних, смисложиттєвих цінностей. Заперечення можливості та необхідності цього лунають як на теоретичному, так і на практичному рівні, обстоюючи плюралістичну позицію. Проте реальність переконливо демонструє, що плюралізм у ціннісних орієнтаціях перетворюється в ціннісну анархію. Як результат відсутність моральних засад у всіх сферах людської діяльності, масове маніпулювання суспільною та особистісною свідомістю, духовно-моральна дезорієнтація і навіть зубожіння особистості.

Серед характерних ознак морально-ціннісної системи початку ХХІ ст. можна назвати такі: 1) трансформація статусу цінностей традиційної моралі: послаблення колективістських начал; креативність підмінюється працелюбністю; космополітизм доповнюється місцевим патріотизмом; громадський патріотизм замінюється національним; 2) змінюється змістове наповнення цінностей: свобода як автономія особистості перетворюється у свободу вибору самої системи моральності; автономна особистість індивіда з

усталеними моральними переконаннями замінюється індивідом із гнучкою ідентичністю; змінюються пріоритети в системі матеріальних та духовних цінностей; 3) провідне місце посідає толерантність, як єдиний фактор моральності.

Фактом культурної глобалізації є безпрецедентний за глибиною і масштабом обмін локальними (національними) моральними цінностями, ідеалами, нормами, що, по суті, означає можливість створення універсальної моралі, універсальної системи духовно-моральних цінностей.

Ствердження можливості, прийнятності універсальних моральних цінностей унеможлиблює абсолютну уніфікацію людського буття. Визнання переваги загальнолюдських, універсальних духовно-моральних цінностей не заперечує ціннісної різноманітності. Саме універсалізація системи цінностей потребує і зобов'язує поважати різноманітність конкретних проявів духовності, сприяти розвитку різних культур.